

AI กับการสร้างความสันติศึกษา: การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ

AI and Peace Education: Utilizing Technology to Promote Learning for Peace

ทัดดาว เรียมประโคน

Taddao Riamprakhon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: bmsitthiwat@gmail.com

วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 20 ธันวาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 23 ธันวาคม 2568

Received: 30 July 2025; Revised: 20 December 2025; Accepted: 23 December 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ โดยได้พัฒนา “โมเดลการสร้างความสันติภาพด้วย AI” ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักและ 2 ปัจจัยแวดล้อมสนับสนุน องค์ประกอบหลักประกอบด้วย (1) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทางจิตใจ ซึ่งเน้นการลดอคติและสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี (2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้ AI เป็นเครื่องมือจัดลำดับกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การจำลองสถานการณ์และการเรียนรู้กลุ่ม (3) การประเมินและติดตามผลด้วยข้อมูลเชิงวิเคราะห์ (Learning Analytics) เพื่อสะท้อนพฤติกรรมและพัฒนาการทางสังคมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ (4) การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะทางอารมณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาความขัดแย้งอย่างมีเหตุผลและเห็นคุณค่าในความแตกต่าง ในส่วนของปัจจัยแวดล้อมสนับสนุนประกอบด้วย (1) สมรรถนะและจริยธรรมของครู ที่ต้องมีทักษะดิจิทัลและจริยธรรมการใช้ข้อมูลอย่างเคร่งครัด และ (2) นโยบายและระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการบูรณาการ AI ในบริบทการสร้างวัฒนธรรมสันติภาพ โมเดลนี้เน้นการทำงานร่วมกันเป็นวงจรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งสร้างผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพลเมืองสันติภาพและพร้อมปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม ทั้งนี้ การบูรณาการ AI ในสันติศึกษาถือเป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่ผสมผสานมิติความรู้ จิตใจ และคุณค่าเข้าด้วยกัน โดยมีหลักจริยธรรมและความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์, การเรียนรู้เพื่อสันติภาพ, การบูรณาการเทคโนโลยี, การศึกษาเชิงจริยธรรม, สังคมพหุวัฒนธรรม

Abstract

This academic article aims to analyze and synthesize knowledge concerning the integration of Artificial Intelligence (AI) to promote peace-oriented learning. The study has developed the “AI for Peace Learning Promotion Model,” which consists of four core components and two supporting factors. The core components include: (1) creating a psychologically safe learning environment that emphasizes reducing bias and fostering an

atmosphere conducive to open expression; (2) designing participatory learning activities where AI serves as a tool to sequence experiential practices, such as simulations and collaborative learning; (3) employing learning analytics to continuously assess learners' behaviors, social development, and attitude transformation; and (4) enhancing critical thinking and emotional skills to empower learners to engage with conflicts rationally and appreciate diversity. The supporting factors comprise: (1) teacher competency and ethics, emphasizing educators' digital literacy and strict adherence to ethical data use, and (2) policies and support systems that facilitate AI integration within the context of cultivating a culture of peace. This model emphasizes an ongoing, collaborative development process designed to cultivate learners with the attributes of peaceful citizenship who are prepared to adapt to multicultural societies. In summary, integrating AI into peace education is not merely a technical innovation but a strategic approach to developing learners holistically in knowledge, mindset, and values. Ethical principles and respect for human dignity form the foundation for establishing sustainable learning processes that foster genuine peace.

Keywords: Artificial Intelligence, Peace Learning, Technology Integration, Ethical Education, Multicultural Society

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งที่มีความซับซ้อนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้กลายเป็นเทคโนโลยีสำคัญที่เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง ในระบบการเรียนรู้และการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วม (ชวลิต ขอดศิริ และวชิรา เครือคำอ้าย, 2567) AI ไม่เพียงแต่ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ แต่ยังมีศักยภาพในการสร้างวัฒนธรรม สันติภาพและการเคารพในความหลากหลายทางความคิดและวัฒนธรรม (สำราญ สมพงษ์, พระมหาพรหม ธรรมหาโส และพระปราโมทย์ วาทโกวิโท, 2564) แนวคิดนี้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีภาวะผู้นำทางสังคมและจิตสำนึกเพื่อสันติสุข (นิภา อินทรสุข, 2566)

อย่างไรก็ดี ในเชิงสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ AI กับสันติศึกษาเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ ทั้งความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี ความกังวลเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล และความสามารถของครูในการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (ภาณุพงศ์ ธงศรี, 2567) นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ปฏิบัติงานทางการศึกษาและนักเรียนจำนวนมากยังขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และสมรรถนะด้านดิจิทัลที่จำเป็นต่อการใช้ AI เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเกื้อหนุนสันติภาพ (พิชญาภา ยวงสร้อย และวิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2568) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการ AI จึงต้องอาศัยการวิจัยเชิงระบบและการพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม

บนพื้นฐานของสำคัญและปัญหาดังกล่าว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บริบท แนวคิด และหลักการบูรณาการ AI กับการสร้างสันติศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทของ AI ในฐานะเครื่องมือสร้างการเรียนรู้เชิงสันติ และบทบาทของครูในฐานะผู้กำกับดูแลจริยธรรมการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้

ในการออกแบบนวัตกรรมการศึกษา นโยบายส่งเสริมสันติภาพ และการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนในสังคมร่วมสมัย

ความหมายของ AI กับ การสร้างความสันติศึกษา

“AI กับ การสร้างความสันติศึกษา” หมายถึง การบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ากับแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาเจตคติ คุณค่า และสมรรถนะด้านสันติภาพในผู้เรียนทั้งระดับบุคคลและชุมชนอย่างเป็นระบบ ปัญญาประดิษฐ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล (personalized learning) และการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียนเพื่อสะท้อนผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ด้านสันติภาพ (สำราญ สมพงษ์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และพระปราโมทย์ วาทโกวิโท, 2564) โดย AI สามารถสร้างพื้นที่การเรียนรู้เสมือนจริงเพื่อจำลองสถานการณ์ความขัดแย้งและฝึกทักษะการเจรจา การเห็นอกเห็นใจ และการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามข้อเสนอของ ภาณุพงศ์ ธงศรี (2567) AI มีบทบาทสำคัญในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และประมวลข้อมูลที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ โดยครูและนักวิชาการจำเป็นต้องพัฒนาโมเดลการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมและจริยธรรมการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ AI ยังสนับสนุนการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงสันติศึกษาออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนมุมมองข้ามพรมแดน (พิชญภา ยวงสร้อย และวิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2568)

ภาณุพงศ์ ธงศรี (2567) เสนอว่า การประยุกต์ AI กับสันติศึกษามีศักยภาพในการกระตุ้นการเรียนรู้เชิงลึก (deep learning) ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงซ้อน การประเมินผลรูปแบบพฤติกรรม และการให้ข้อเสนอแนะเฉพาะบุคคล ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและสมรรถนะทางอารมณ์ของผู้เรียนที่สำคัญต่อการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การใช้ AI ต้องดำเนินการบนหลักจริยธรรมและการคำนึงถึงผลกระทบทางสังคม (ชวลิต ขอดศิริ และวชิรา เครือคำอ้าย, 2565)

สรุปได้ว่า AI กับ การสร้างความสันติศึกษาเป็นกระบวนการบูรณาการที่เชื่อมโยงเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ากับหลักสูตร เนื้อหา และวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางปัญญาและสังคม เพื่อร่วมสร้างสังคมที่เข้าใจ เห็นคุณค่าความแตกต่าง และร่วมกันลดความรุนแรงในทุกรูปแบบ การดำเนินการดังกล่าวต้องมีกรอบนโยบาย กรอบจริยธรรม และสมรรถนะครูที่รอบด้านเพื่อให้เทคโนโลยีเป็นพลังบวกในการสร้างสันติสุขอย่างแท้จริง

ความสำคัญของ AI กับ การสร้างความสันติศึกษา

การบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) กับกระบวนการสันติศึกษาเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาแนวคิด ทักษะ และคุณลักษณะของพลเมืองที่มีความตระหนักรู้และมีจิตสำนึกเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (ชวลิต ขอดศิริ และวชิรา เครือคำอ้าย, 2567) AI มีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมและความต้องการของผู้เรียน ทำให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างเฉพาะบุคคล (personalized learning) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาเจตคติด้านความเข้าใจอันหลากหลายและลดอคติทางสังคม (สำราญ สมพงษ์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และพระปราโมทย์ วาทโกวิโท, 2564)

ตามข้อสังเคราะห์ของ ชวลิต ขอดศิริ และวชิรา เครือคำอ้าย (2567) AI ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเกื้อกูล โดยสามารถจำลองสถานการณ์ความขัดแย้งในรูปแบบสื่อเสมือนจริง (simulation) ให้ผู้เรียนฝึกการเจรจา การแก้ปัญหาอย่างสันติ และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งถือเป็นหัวใจของสันติศึกษา ทั้งนี้ ครูและผู้พัฒนาหลักสูตรต้องมีความเข้าใจในการใช้ AI อย่างมี

จริยธรรมและรอบคอบ เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อข้อมูลส่วนบุคคลและอคติที่ซ่อนอยู่ในระบบ (พิชญาภา ยวงสร้อย และวิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2568)

ภาณุพงศ์ ธงศรี (2567) ชี้ว่า AI สามารถยกระดับคุณภาพสันติศึกษาได้ด้วยการใช้ Learning Analytics เพื่อติดตามพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์เชิงคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนตามหลักฐานเชิงข้อมูล (evidence-based practice) และสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อสันติภาพที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติการศึกษาเพื่อความเป็นธรรมและสันติสุข

กล่าวโดยสรุป AI จึงมิใช่เพียงเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางวิชาการ หากแต่เป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาส และยกระดับคุณภาพการเรียนรู้เชิงคุณค่า การบูรณาการ AI เข้ากับสันติศึกษา จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและพัฒนาอย่างมีจริยธรรม

ความหมายของการใช้เทคโนโลยี

การใช้เทคโนโลยี หมายถึง กระบวนการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในบริบทการปฏิบัติงาน การสื่อสาร การเรียนรู้ และการแก้ปัญหอย่างมีระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคลและสังคม (สมเกียรติ ดาสา สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ, 2565) การใช้เทคโนโลยีจึงมิได้เป็นเพียงการใช้เครื่องมือ แต่ครอบคลุมถึงการวางแผน การเลือกใช้ และการประเมินผลการประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด (ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว และ สุพิน ใจแก้ว, 2566) ภูรินทร์ จิตตา (2563) อธิบายว่า การใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลประกอบด้วยมิติการเข้าถึงข้อมูล การประมวลผลความรู้ และการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ระหว่างผู้ใช้และระบบสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เทคโนโลยีทำหน้าที่เป็นทั้งสื่อกลางและพื้นที่การเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาองค์ความรู้แบบร่วมสร้างและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อมรรรัตน์ ฝาละศรี และคณะ (2564) เสริมว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต้องอาศัยความสามารถในการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) การยอมรับนวัตกรรม และจริยธรรมการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและชุมชน การรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาชีพในยุคปัจจุบัน ทรงลักษณ์ สกฤตจิตรสินธุ์ (2560) กล่าวถึงมิติสำคัญของการใช้เทคโนโลยีว่าเป็นการจัดการองค์ความรู้และการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างชุมชนทางวิชาชีพ และการเพิ่มพูนสมรรถนะด้านการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning)

สรุปการใช้เทคโนโลยีจึงหมายถึง การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในชีวิตประจำวัน การศึกษา และการทำงาน โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ การรู้เท่าทันดิจิทัล การยอมรับนวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคมโดยรวม

ความสำคัญของการใช้เทคโนโลยี

การใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับประสิทธิภาพการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการพัฒนาสังคมในยุคดิจิทัล ตามที่ สมเกียรติ ดาสา สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ (2565) อธิบายว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาทำให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและจัดการทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ เพิ่มความรวดเร็วในการสื่อสารและส่งเสริม

การเรียนรู้แบบร่วมมือ นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพร้อมสู่ความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ฐรินทร์ จิตตา (2563) ชี้ให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมิใช่เพียงการใช้เครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวก แต่เป็นกลยุทธ์สำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาองค์ความรู้ของชาติ เช่น การรักษามรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบดิจิทัล พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และเพิ่มขีดความสามารถทางปัญญา อมรรัตน์ ฝาละศรี และคณะ (2564) กล่าวถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในสายวิชาชีพ โดยเฉพาะการพยาบาล ว่าทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลทางวิชาการกับการปฏิบัติจริง ช่วยยกระดับคุณภาพการบริการ และเป็นเครื่องมือสำคัญที่เพิ่มพูนทักษะดิจิทัลของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทรงลักษณ์ สกฤติจิตรสินธุ์ (2560) ได้กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ออนไลน์สร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สร้างชุมชนวิชาชีพและวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ช่วยลดข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และทรัพยากร ธารักษ์ สารเถื่อนแก้ว และ สุพิน ใจแก้ว (2566) เน้นย้ำว่าการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและจัดการข้อมูลเท่านั้น แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะและจริยธรรมของผู้เรียน และครู เพื่อเตรียมพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สรุป การใช้เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา พัฒนาการ และเพิ่มพูนขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ เทคโนโลยีจึงมิใช่เพียงเครื่องมือ แต่เป็นกลยุทธ์หลักที่สร้างความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ความหมายของการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ

การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางความคิด จิตใจ และพฤติกรรม เพื่อให้มีศักยภาพในการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ลดความรุนแรง และเคารพความแตกต่างทั้งทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และความคิดเห็น อภิญา ดิสสะมาน (2565) ชี้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพต้องเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การสร้างทักษะภาวะผู้นำแบบเอาใจใส่ (Empathetic Leadership) และการเสริมสร้างคุณค่าทางศีลธรรมควบคู่กันไป ในทำนองเดียวกัน ศิริกัญญา แก่นทอง (2561) อธิบายว่า สันติศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาทั้งปัญญาและอารมณ์ของผู้เรียน โดยอาศัยหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อการสนทนาและแลกเปลี่ยนมุมมองเชิงสันติสุข ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2564) เสนอว่านวัตกรรมการพัฒนา “วิศวกรสันติภาพ” ในชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้เชิงสันติภาพเข้ากับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน

นอกจากนี้ อภิรติ ฌ สงขลา (2567) เน้นย้ำว่าการเรียนรู้เพื่อสันติภาพควรออกแบบในลักษณะร่วมมือ (Collaborative Learning) ผ่านการเรียนรู้ปัญหาเชิงบริบท (Context-based Problem Learning) ที่ช่วยฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม และ ปารมี สิงห์เดโชชัย (2560) ระบุว่าครูและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความเข้าใจอันลึกซึ้งในคุณค่าของสันติภาพ

โดยสรุป การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพไม่เพียงเป็นการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการพัฒนา “ความเป็นมนุษย์” ที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น มีทักษะแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และเสริมสร้างพลังภายในเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนในสังคมที่หลากหลาย การวิจัยในประเทศไทยชี้ชัดว่า การพัฒนากระบวนการนี้จำเป็นต้องอาศัยนวัตกรรมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และความตระหนักรู้ทางจริยธรรมร่วมกันทั้งระบบ

องค์ประกอบของการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ

การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้กับมิติคุณค่าทางสังคมและจิตวิญญาณ อภิญา ตีสระมาน (2565) อธิบายว่า องค์ประกอบหลักประกอบด้วย (1) การสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ (2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงสันติ (Peace Communication) และ (3) การบูรณาการคุณค่าเชิงจริยธรรมเข้าในเนื้อหาวิชาอย่างเป็นระบบ ศิริกัญญา แก่นทอง (2561) เสนอว่า องค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ผ่านกิจกรรมกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ (Simulation) และการเรียนรู้จากกรณีศึกษา ซึ่งมีผลต่อการปรับทัศนคติและพฤติกรรมเชิงสันติ ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2564) เน้นย้ำถึง “กระบวนการสร้างวิศวกรสันติภาพ” ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในบริบทจริง และการสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ในมุมมองของ อภิรติ ฌ สงขลา (2567) การใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) ถือเป็นหัวใจสำคัญ โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การจัดการอารมณ์ และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ปารมี สิงห์เดชชัย (2560) ยังระบุว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนรอบโรงเรียน เป็นอีกองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนรู้เพื่อสันติภาพเกิดผลอย่างยั่งยืน

โดยสรุป องค์ประกอบของการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ ครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้ เนื้อหาการศึกษา ทักษะชีวิต และปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งสันติสุข ทั้งนี้ การบูรณาการวิธีการสอนที่มีลักษณะร่วมมือ บรรยากาศที่ปลอดภัย และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นแนวทางสำคัญที่สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาเป็นพลเมืองที่รักสันติภาพ

ความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ

การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพมีความสำคัญต่อการสร้างพลเมืองที่มีความสามารถในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2564) ระบุว่า การเรียนรู้เพื่อสันติภาพไม่ใช่เพียงการให้ความรู้ แต่เป็นการพัฒนา “สมรรถนะทางจิตใจ” ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าของการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น โดยมีเป้าหมายหลักในการลดความรุนแรงทางความคิดและพฤติกรรม

ศิริกัญญา แก่นทอง (2561) อธิบายว่า ความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพอยู่ที่การสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจในห้องเรียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและสร้างทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมเช่นนี้ยังมีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และทัศนคติเชิงบวกต่อผู้อื่น

อภิญา ตีสระมาน (2565) เน้นว่าการเรียนรู้เพื่อสันติภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่สังคมเผชิญความรุนแรงในหลากหลายรูปแบบ ทั้งทางตรงและทางโครงสร้าง การบูรณาการสันติศึกษาในหลักสูตรช่วยพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น เช่น การฟังอย่างลึกซึ้ง การเห็นคุณค่าความแตกต่าง และการคิดเชิงวิพากษ์

อภิรติ ฌ สงขลา (2567) ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพยังมีบทบาทในการพัฒนา “ความฉลาดทางอารมณ์และสังคม” ที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และช่วยลดอคติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างความปรองดองในระยะยาว

ปารมี สิงห์เดชชัย (2560) สรุปว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อสันติภาพตั้งแต่วัยเด็กเป็นการวางรากฐานสำคัญในการพัฒนาทัศนคติที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณค่า และสร้างภูมิคุ้มกันต่อความรุนแรงในสังคม

โดยสรุป การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพมีความสำคัญต่อการสร้างพลเมืองที่มีความตระหนักรู้ทางสังคม มีทักษะจัดการความขัดแย้ง และสามารถเคารพความแตกต่างได้อย่างสร้างสรรค์ กระบวนการนี้จึงไม่ใช่เพียงหน้าที่ของโรงเรียน หากแต่เป็นพันธกิจของทุกภาคส่วนในสังคมที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมสันติสุขอย่างยั่งยืน

บทสรุป

บทความวิชาการเรื่อง “AI กับการสร้างความสันติศึกษา: การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ” ได้อภิปรายถึงศักยภาพและความสำคัญของการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้เป็นกลไกสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อสันติภาพในสังคมร่วมสมัย AI ไม่เพียงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน แต่ยังมีบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่น และการพัฒนาเจตคติที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การบูรณาการ AI เข้ากับสันติศึกษาจึงเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การใช้ AI ในบริบทสันติศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทางจิตใจ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะร่วมมือ การใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์เพื่อประเมินพัฒนาการของผู้เรียน และการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะทางอารมณ์ ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวต้องอาศัยสมรรถนะและจริยธรรมของครู รวมถึงนโยบายที่สนับสนุนให้เทคโนโลยีเป็นพลังขับเคลื่อนการสร้างวัฒนธรรมสันติสุขในสถานศึกษา

โดยสรุป การบูรณาการ AI เพื่อการเรียนรู้เพื่อสันติภาพเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้พร้อมเผชิญความท้าทายในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านเครื่องมือ การพัฒนาครู และนโยบายที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นกลไกเชิงบวกที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติอย่างแท้จริงและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบโมเดล

ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการของ AI กับการสร้างความสันติศึกษา

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสันติภาพ (Peace Education) สามารถอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้ในลักษณะ กระบวนการเชิงวงจร (Cyclical Process) ที่มีการเรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลและบริบททางสังคม (Data & Context Awareness)

กระบวนการเริ่มต้นจากการที่ AI ทำหน้าที่ รวบรวม วิเคราะห์ และทำความเข้าใจข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและบริบทของความขัดแย้ง เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความคิดเห็นที่หลากหลาย ปัญหาความรุนแรง ความไม่เท่าเทียม หรืออคติทางสังคม ข้อมูลเหล่านี้เป็นฐานสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อสันติภาพให้สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียนและสังคม ผลลัพธ์ของขั้นตอนนี้คือ “ความเข้าใจเชิงลึกต่อปัญหาและผู้เรียน”

2. การออกแบบการเรียนรู้เพื่อสันติภาพโดยใช้ AI (AI-driven Learning Design)

เมื่อ AI วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จะนำไปสู่การ ออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) เช่น สถานการณ์จำลองความขัดแย้ง (Conflict Simulation) บทเรียนเชิงโต้ตอบ

ด้านการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กิจกรรมฝึกการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาอย่างสันติ ขั้นตอนนี้ช่วยให้การเรียนรู้สันติศึกษาไม่เพียงเป็นเพียงทฤษฎี แต่เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เชื่อมโยงข้อมูล → การเรียนรู้ที่มีความหมาย

3. การเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์และการสร้างประสบการณ์ (Interactive Peace Learning)

ผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ผ่านเครื่องมือ AI เช่น Chatbot เพื่อการสนทนาอย่างสันติ ระบบจำลองบทบาท (Role-playing AI) สภาพแวดล้อมเสมือนจริง (VR/AR) เพื่อฝึกความเข้าใจผู้อื่น กระบวนการนี้ช่วยพัฒนา ความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ทักษะการสื่อสารอย่างไมใช้ความรุนแรง การเคารพความแตกต่าง การเรียนรู้เชิงประสบการณ์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

4. การประเมินผลและการสะท้อนการเรียนรู้ (Assessment & Reflection)

AI ทำหน้าที่ประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมการสื่อสาร การตัดสินใจในสถานการณ์ความขัดแย้ง ผลการประเมินจะถูกนำเสนอในรูปแบบข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้ผู้เรียนและครูได้ สะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) และตระหนักถึงพัฒนาการของตนเอง การสะท้อนนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีสติ

5. การปรับปรุงและพัฒนาระบบการเรียนรู้ (Continuous Improvement)

ผลจากการประเมินจะถูกนำกลับไปใช้ในการ ปรับปรุงเนื้อหา พัฒนากิจกรรม เพิ่มความเหมาะสมทางจริยธรรมและวัฒนธรรม ขั้นตอนนี้ทำให้เกิด วงจรการเรียนรู้เพื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่ง AI ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือ แต่เป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน วงกลับสู่ขั้นตอนที่ 1 เพื่อพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

สรุปเชิงวงจร (Peace Education AI Cycle)

ข้อมูลและบริบท → การออกแบบการเรียนรู้ → ประสบการณ์เชิงปฏิสัมพันธ์ → การประเมินและสะท้อน → การปรับปรุงและพัฒนา → (วนซ้ำ)

วงจรดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า AI สามารถเป็น พลังเสริมเชิงระบบ ในการขับเคลื่อนสันติศึกษา จากระดับบุคคลไปสู่ระดับสังคม และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภาพอย่างยั่งยืน

สรุปการบูรณาการ AI ในสันติศึกษาไม่ใช่เพียงนวัตกรรมเชิงเทคนิค แต่เป็น แนวทางเชิงกลยุทธ์ ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งมิติความรู้ ความคิด จิตใจ และคุณค่า คุณลักษณะสำคัญของโมเดลนี้คือ “การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเจตคติและทักษะสังคม” โดยยึดหลักจริยธรรมและความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะผู้นำด้วยรูปแบบนวัตกรรมการสร้างวิศวกรสันติภาพท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดสันติสุข. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(3), 895-907.
- ทรงลักษณ์ สกฤตจิตรสินธุ์. (2560). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันทางออนไลน์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 437-449.
- ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว และ สุพิน ใจแก้ว. (2566). การใช้เทคโนโลยีเพื่อการแนะแนวในโรงเรียน. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ*, 2(1), 1-16.
- ปารมี สิงห์เดชชัย. (2560). ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติภาพในเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(2), 65-72.

- พนิดา ขอบทำกิจ, พิษณุภา ยวงสร้อย และ วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2568). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบ
ปฏิกิริยาสันดาปกับปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเสริมสร้างกรอบโมทัศน์การเป็นผู้ประกอบการบนฐานซอฟต์แวร์
เวอร์ของจังหวัดพิษณุโลก สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 25(2),
265–284.
- พระมหาสมบุรณ์ สุเมธ และ อิศักดิ์ ศรีสวัสดิ์. (2563). การประยุกต์หลักพุทธจิตวิทยาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมไทย. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 5(1), 15–30.
- ภาณุพงศ์ ธงศรี. (2567). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่องท้องถิ่นเราชาวตำบลยางขึ้นก เพื่อส่งเสริมทักษะ
การนำเสนอสินค้าชุมชนท้องถิ่นผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน
ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ฐานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัด
การศึกษา*, 2(2), 1–10.
- ภูรินทร์ จิตตา. (2563). การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่ออนุรักษ์อักษรไทย. *วารสารครุศาสตร์อภีวัฒน์*,
1(2), 21–34.
- ศิริกัญญา แก่นทอง. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนวิชาสันติศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*,
5(2), 12–25.
- สมเกียรติ ดาสา, สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการ
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*,
16(46), 509–526.
- สาคร สุจริตกุล, ขวลิท ขอดศิริ และ วชิรา เครือคำอ้าย. (2567). การจัดการเรียนรู้แนวใหม่เพื่อเสริมสร้าง
ทักษะแห่งโลกอนาคต. *วารสารปาริชาติ*, 37(2), 309–325.
- สำราญ สมพงษ์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท. (2564). ต้นแบบการสื่อสาร
ออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมสันติภาพของพระสงฆ์ไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(2),
858–871.
- อภิญา ดิสสะมาน. (2565). การศึกษาสันติภาพ: กรณีสึกษาหลักสูตรเสริมสร้างสังคมสันติสุข (สสสส.).
วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 7(2), 41–50.
- อภิรติ ฌ สงขลา. (2567). การเรียนรู้เป็นทีมโดยใช้กระบวนการสอนแบบเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together:
LT) ผ่านการสอนเรื่องสิทธิมนุษยชนกับสันติภาพในวิชาสังคมศึกษา. *วารสารรวมคำแหง ฉบับคณะ
ศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 5(1), 83–96.
- อมรรัตน์ ผาละศรี, และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันและการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ
กับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติกรพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. *วารสาร
สุขภาพและการศึกษาพยาบาล*, 27(1), 43–57.